

R I I G I K O G U

8. istungjärk. **Protokoll nr. 179 (37).** 1922. a.

Sisu: 1. Päewakorra täiendamine. — 2. Järgmise koosoleku aja ja päewakorra määramine. — 3. Maamaksu tõstmise seadus Petserimaal ja narooatagustes waldades — II lugemisel. Wastu wõetud. — 4. Koosoleku lõpetamise küsimus. — 5. Riigi 1922 a. lisaelarwe nr. 3 — II lugemisel. Wastu wõetud. — 6. Kwoorumi kindlakstegemine ja koosoleku lõpetamine.

Riigikogu koosolek 14. detsembril 1922 a. kell 9,45 m. õhtul.

Kokku on tulnud 78 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Kerem**, wahepeal esimees **K. Päts**.

Sekretääri kohal sekretäär **T. Kalbus**.

Walitsuse looshis: rahaminister **G. Westel**, teedeminister **K. Ipsberg**, töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, siseminister **K. Einbund**, haridusminister **A. Weiderman**.

Koosolek algab kell 9.50 min.

i. Päewakorra täiendamine. Juhataja **A. Kerem**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu poolt kindlaks määratud. Kas tehakse ettepanekuid päewakorra kohta?

J. Piiskar (is.): Juba eelmise koosoleku ajal tähendasin mina selle wäärnähituse peale, et riigi 1922 a. lisaelarwe nr. 3 tahetakse kahel lugemisel ühel õhtul läbi masindada, enne kui Riigikogu liikmed teda läbi lugeda saawad, sest alles eile õhtul hilja toodi lisaelarwe kätte, kuna hommikust saadik on kestnud Riigikogu koosolekud, ja rääkimata sellest, et ei ole seda rühmades läbi arutatud, ei ole teda üksikud liikmedki läbi lugeda suutnud. Teisel lugemisel, kus ainuke wõimalus on parandusi teha, ei ole seda mitte tehtud, sest ei olda tarwilikult tuttaw temaga. Neil motiividel panen ette esimest päewakorra-punkti päewakorrast ära wõtta.

J. Bergman (kristl.): Ma teen ettepaneku wõtta teise päewakorra-punkti asemele esimene päewakorra-punkt ja esimese päewakorra-punkti asemele teine päewakorra-punkt.

K. Koemets (töer.): Teen ettepaneku wõtta päewakorda esimese punk-

tina maamaksu tõstmise seadus Petserimaal ja narooatagustes waldades.

K. Wirma (sd.): Ma teen ettepaneku teist päewakorra-punkti päewakorrast wälja jätta ja nimelt sellepärast, et wõimalust anda tööerakonnale põhiseadust lugeda ja otsusele tulla, kas põhiseadus ja rahwahääletamise seadus on kokkukõlas.

Juhataja **A. Kerem**: Sisse on tulnud päewakorra kohta järgmised ettepanekud:

Rkl. Piiskar paneb ette esimest päewakorra-punkti päewakorrast wälja jätta.

Rkl. Wirma paneb ette teist päewakorra-punkti wälja jätta.

Rkl. Koemets paneb ette uut punkti päewakorda wõtta, — see on maamaksu tõstmise seadus Petserimaal ja narooatagustes waldades.

Rkl. Bergman paneb ette wõtta teise päewakorra-punkti asemele esimene päewakorra-punkt ja esimese päewakorra-punkti asemele teine punkt.

Ma panen kõige pealt need ettepanekud hääletamisele, mis käsitawad päewakorrast wäljajätmist ja päewakorra täiendamise küsimusi, ja alles siis panen hääletamisele ettepanekud järjekorra kohta. Palun Riigikogu liikmeid, kes rkl. Piiskar'i ettepaneku poolt on, esimest punkti päewakorrast wälja jätta, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) Mulle näib, et enamus on wastu. Sellega jääb esimene päewakorra-punkt sisse. Panen rkl. Wirma ettepaneku — päewakorrast teist punkti wälja jätta — hääletamisele. (Hääletatakse.) Enamus on wastu. (Wahelhüüded: Hääled äralugeda.) Ma palun uuesti hääletada. (Hääletatakse, loetakse hääli.) See ettepanek on 33 häälega 22 wastu tagasi lükatud. Siis on rkl. Koemets'a poolt ettepanek tehtud — täiendada päewakorda maamaksu tõstmise seaduseelnõuga Petseri-

maal ja narooatagustes waldades. Palun neid, kes selle ettepaneku poolt on, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) See ettepanek on nähtaw enamussega wastu wõetud.

Ma panen nüüd hääletamisele päewakorrapunktide järjekorra. Rkl. Bergman'i poolt oli järjekorra kohta järgmine ettepanek tehtud — praegune teine päewakorrapunkt esimeseks tõsta, ja päewakorrapunkt esimene punkt teiseks jätta. Palun neid, kes selle ettepaneku poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Nähtaw enamus on wastu. Ettepanek on tagasi lükatud. Siis on rkl. Koemets'a poolt tehtud ettepanek järjekorra kohta — Põtseri maamaksu seadust esimeseks päewakorrapunktiks wõtta. Panen selle ettepaneku esimesena hääletamisele. Kui see ettepanek tagasi lükatakse siis jääb seadus iseenesest päewakorral lõppu. Palun neid, kes rkl. Koemets'a ettepaneku poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Mulle paistab, et enamus on wastu. Palun uuesti hääletada. (Hääletatakse, loetakse hääli.) Ettepanek on 37 häälega 29 wastu wastu wõetud. Sellega on päewakord kindlaks määratud.

2. Järgmise koosoleku aja ja päewakorral kindlaks määramine.

Riigikogu abiesimees **K. Wirma**: Riigikogu juhatusel nimel teen ettepaneku määrata järgmine Riigikogu koosolek homme kell 5 p.l. ja wõtta päewakorda need seaduseelnõud, mis tänases päewakorras on, ja lisaks juurde perekonna-abiraha seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek. Nõnda et siis, kui riigi 1922 a. lisaelarwe nr. 3 täna wastu wõetakse teisel lugemisel, tuleks see homme arutusele kolmandal lugemisel. Riigikogu kodukorra täiendamise seadus — kui see täna peaks wastu wõetud saama, jääb wälja. Riigiasutuste 1922 a. krediitide sulgumise seadus, kui see täna peaks II lugemisel wastu wõetud saama, tuleb homme arutusele III lugemisel jne. tänane päewakord kunni lõpuni ja siis weel 5. punktina perekonna-abiraha seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek — ja Põtserimaa maamaksu seadus.

J. Bergman (kristl.): Wäga lugupeetud rahwasaadikud! Teil kõigil on teada, et meil rahwaalgatusel on üles wõetud algkooliseaduse muutmise seadus. See seadus on olnud Riigikogu juhatusel

käes, siis Riigikogu käes, siis kodukorra komisjoni käes ja nüüd on ta jälle Riigikogusse tagasi tulnud, sest kodukorra komisjon on oma otsusega lõpule jõudnud ja kodukorra täiendamise seadus on Riigikogu poolt II lugemisel wastu wõetud ja wõetakse arwatawasti ka III lugemisel wastu. (Wahelhüüe pahemalt poolt: Ega II lugemisel weel seadust ei ole.) Sellega ei oleks mingisugust takistust seda rahwaalgatust uuesti päewakorda wõtta, silmas pidades, et nüüd esimene kord juhtumine on, kus rahwas tõesti astub enam kui 90. tuhande kodaniku näol Riigikogu ette ja teeb ettepaneku algkooliseadust muuta, nagu seal rahwaalgatuse eelnõus ette nähtud on. Mitmesuguste ettekäänete näol arutamist edasi lükata ei oleks küll kohane, ja rahwas jälgib selle seaduse arutamist wist küll wäga piinlikult ja teeb sellest oma järeldusi. See oleks otsekohene rahwaalgatuse pilkamine, kui Riigikogu oma enamuse wõimuga rahwaalgatuse eelnõu arutamist teadmata ajaks edasi lükkab. Et seda mitte ei sünniks, teen ettepaneku homse Riigikogu koosoleku päewakorral esimeseks punktiks wõtta awalikkude algkoolide seaduse muutmise seaduseelnõu rahwaalgatamise korras.

A. Piip (töer.): Meie poolt on sisse antud Saaremaa raudteehitamise seaduse muutmise seaduseelnõu. Seda on tarwis komisjoni anda ja sellepärast teen ettepaneku nimetatud seaduseelnõu homse koosoleku päewakorda wõtta. (Wahelhüüded: Kas esimeseks päewakorrapunktiks?) Mulle on ükskõik, missuguseks päewakorrapunktiks. (J. Tõnisson (rhw.): See on wähemalt leplik. Naer.)

A. Anderkopp (töer.): Wabariigi Walitsuse poolt on algatatud ja riigikaitse ja töökaitse komisjoni poolt läbi waadatud rahwawäelaste ja nende perekondade pensioniseaduse muutmise seaduseelnõu. Seadus iseenesest on wäga rutuline ja sellepärast teen ma ettepaneku seda seaduseelnõu, mis iseenesest wäga lihtne ja wawalt kaks minutit ära wõtab, homse koosoleku päewakorda wõtta.

Juhataja **A. Kerem**: Ma asun siis hääletamisele. Palun neid, kes selle poolt on, et homme kell 5 koosolek määrataks, nagu rkl. Wirma ette pani, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Ettepa-

nek on nähtawa enamusega wastu wõetud. Rkl. Bergman'i poolt on ettepanek tehtud, et päewakorda saaks wõetud awalikkude algkoolide seaduse muutmise seaduseelnõu rahwaalgatamise korras. Palun neid, kes selle ettepaneku poolt on, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) Mul on raske otsustada. Palun weel üks kord hääletada. (Hääletatakse. Loetakse hääli.) Ettepanek on saanud 30 häält poolt ja 22 wastu, sellega wastu wõetud. Siis on rkl. Piip'i ettepanek, et päewakorda saaks wõetud Saaremaa raudteehitamise seadus. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Siis oli weel ettepanek wõtta päewakorda rahwawäelaste ja nende perekondade pensioniseaduse muutmise seaduseelnõu. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen siis rkl. Wirma poolt esitatud päewakorra Riigikogu poolt wastuwõetud täiendustega hääletamisele. (Wahelhüüe: Aga järjekord?) Kas tehakse ettepanekuüid järjekorra kohta. (J. Laidoner (põl.): Juhatus hooleks.) On ettepanek tehtud järjekord jätta juhatus hooleks. Selle ettepaneku wastu ei waielda, — siis loen selle ettepaneku wastuwõetuks. Palun siis weel üks kord neid Riigikogu liikmeid, kes rkl. Wirma poolt esitatud päewakorra wastuwõtmise poolt on ühes wastuwõetud täiendustega, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) Päewakord on nähtawa enamusega wastu wõetud. Sellega on homse koosoleku päewakord kindlaks määratud.

Riigikogu läheb esimese päewakorra-punkti juurde.

3. Maamaksu tõstmise seadus Põetserimaal ja naroo-watagustes waldades — II lugemisel.

Aruandja K. Koemets (loeb): Maamaksu tõstmise seadus Põetserimaal ja naroo-watagustes waldades.

(Juhataja kohale asub esimees K. Päts.)

Juhataja K. Päts: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja K. Koemets (loeb): § 1. Maamaksu tõstetakse Põetserimaal 13 marga pealt 60 marga peale ja naroo-watagustes waldades 6 marga pealt 30 marga peale iga tarbe- ja metsamaa tiinu pealt.

A. Kerem (rhw.): Ma teen ettepaneku § 1 järgmiselt wastu wõtta: Maamaksu tõstetakse Põetserimaal 13 marga pealt 40 marga peale ja naroo-watagustes waldades 6 marga pealt 30 marga peale iga tarbe- ja metsamaa tiinu pealt.

See on paragrahw sel kujul, kuidas ta rahaasjanduse komisjoni poolt Riigikogule esitati. Motiivid kandsin juba waremalt ette, siis kui seadus I lugemisel oli.

W. Grigorjew (töer.): Господа народные депутаты. По существу этого нам необходимого закона мною уже ранее развиты все мотивы с надлежащей полнотой. Я теперь хочу только высказаться по поводу заявления г. Керем. Кто не знает истинной подоплеки этого дела, тот, выслушав речь г. Керем, получит, конечно, впечатление, будто бы этот противник нашего закона — человек с очень добрым сердцем и, действительно, жалеет Печерскую бедноту. Но так ли это, господа? Есть и обратная сторона медали. Эта группа сердобольных лиц — (кõneleja näitab rahwaerakonna Riigikogu rühma poole) — не задумываясь ни на одну минуту, разделила 4 Печерских волостей на 11. Этим они заставили печерское население платить никому не нужный излишек налога свыше 1.500.000 марок ежегодно. Та же группа лиц желает теперь упразднить Печерский уезд, заставив тем самым Печерскую бедноту ходить пешком в уездный город за несколько десятков верст.

От имени Печерской бедноты категорически заявляю, что если бы этих сердобольных людей было меньше, то нашей бедноте жилось бы легче и свободнее.

A. Kerem (rhw.): Rkl. Grigorjew'il olid täna, nagu kuulsin, wähe teised motiivid kui waremalt. Ennemalt oli motiiviks, et maakonnawalitsusel on raha tarwis ja maakonnawalitsus teisiti maksusid wõtta ei taha, kui ainult maamaksu näol. Ma julgen tähendada selle peale, et täna rkl. Grigorjew tõendas, et 60 marka on see õige norm, mis maamaksuna Põetserimaal tuleb maksuma panna. Paar kuud warem oli rkl. Grigorjew'i arwates õige norm wist 83 marka, siis wähenes 73

peale, pärast 60 peale ja täna koosoleku wältusel on juba 50. wälja jõutud. Kui rkl. Grigorjew nii nähtawalt edeneb, siis jõuab ta warsti selle õiglase normini, mis Petserimaal maamaksuks olema peaks.

Minu poolt ettepanud 40 marka ei ole mitte juhuslik summa. Nii palju kui mind omawalitsuse peawalitsuse poolt informeeriti, on seal selleks erikoosolek peetud ja on eriti kalkuleeritud ja kaalutud, missugune wahekorid oleks õiglane maamaksu asjus maksma panna majanduslist jõukust arwesse wõttes. Mina, nagu ma warem toonitasin, ei saa õigeaks pidada, et Petserimaa enam maksuwõimuline oleks, kui sisemaa. Just ümberpöördukt, peaks seal maamaks keskmiselt vähem olema, tema majanduslise seisukorra kohaselt ja sellepärast, et seal maa hindamata on. Hindamata maa juures peab criti kõrgete normide eest hoidma, sest siin wõib kõrge maks tabada just seda, kes eriti maksukehw on. Ma wõin ka selle peale tähendada, et seaduses, mis maksab Saaremaa kohta, on ette nähtud üksikute, niinimetatud rewisjoniehk maarublade pealt wõtta maksu kunni 100 margani, kuna aga hindamata maa tiinu pealt lubatakse wõtta kõigest 20 marka maksu. Ka seal on näha, et hindamata maa peale ei saa kõrgeid maksusid määrata. Minu arwates ei paista 40 marka Petserimaa kohta weel sugugi madala normina, sest ka Härjumaal on keskmise norm 40 marka tiinu pealt. Kui sisemaa mõnes kohas see norm kõrgemale tõuseb, siis ei wõi meie, nii palju kui mina Petserimaad tunnen, teda mitte sisemaa kõrwale seada. Tema ei seisa majandusliselt ja haridusliselt mitte sellel astmel, nagu sisemaakonnad. Ma mõtlen, et seal ka sõjaolud teatawas osas maksawad ja sellepärast ei ole õiglane seal maksusid kõrgemalt ehk niisama kõrgele tõsta kui sisemaal. Olgu wahest siis, kui Petserimaa sõja tagajärgedest täiesti on kosunud ja seal maahindamine läbi wiidud.

Aruandja K. Koemets: Härra Kerem'il on nähtawasti wäike arusaamatus maamaksu kohta Petserimaal. Wene semstwo töötas kaua aega just maksustamise alal ja sel otstarbel on ka maa hinnatud ja maksustamise raamat kokku seatud. Seal nimetatud tiin ei käi sugugi hariliku tiinu suurusega kokku, waid see on wõetud maa wäärtuse järele. Hindamata on ainult Panikowitshi mõis, selle-

pärast, et tema endine omanik, kes praegu surnud on, oli kauaaegne semstwo tege lane, mispärast ka tema mõis maksuramatuisse ei sattunud. 50 marka on minu arwates ikka enam-wähem wastuwõetaw, sest seal on wäikesed hingemaapidajad ja sootu teine maapidajate kiht, kui mujal kodumaal. 1861 a. seaduse järele on hingemaapidajad wõinud kõigeparemaid maa kohti wälja walida ja seda õigust on nad ohtralt tarwitanud. Hingemaa suurus on 5—10 tiinu, mille pealt maamaksu 40 marka tiinu pealt liiga wähe oleks. Selles mõttes ühinen mina rkl. Grigorjew'i ettepanekuga maamaksu tõsta 50 margani.

Juhataja K. Päts: Käesolewa seaduse § 1 kohta on tehtud järgmised parandused: rkl. Grigorjew'i poolt 60 marga asemele wõtta 50 marka ja rkl. Kerem'i poolt 60 marga asemele wõtta 40 marka. Aruandja on ühinenud härra Grigorjew'i ettepanekuga, nii et hääletamisele tuleks härra Kerem'i ettepanek esiteks ja teiseks § 1. Palun neid, kes härra Kerem'i ettepaneku poolt on, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) Selle ettepaneku poolt on 34 häält ja wastu 34, sellega tagasi lükatud. (A. Kerem (rhw.): Teen ettepaneku sedelitega hääletada.) On ettepanek tehtud sedelitega hääletada. Palun neid, kes härra Kerem'i ettepaneku poolt on, sedelile kirjutada „poolt“ ja neid, kes wastu „wastu“. (Hääletatakse.) Kelle ülesandeks tehakse häältelugemine? (Hüüded: Juhatuses hooleks.) On ettepanek tehtud häältelugemine juhatuses hooleks jätta. Selle wastu ei waielda, loen ettepaneku wastuwõetuks. Kokku on ära antud 72 sedelit. (Juhatus loeb hääli.) See parandus on 37 häälega 35 wastu wastu wõetud.

Hääletamisele tuleb § 1 ühes wastuwõetud parandusega, mis oleks järgmine: „Maamaksu tõstetakse Petserimaal 13 marga pealt 40 marga peale ja naroo-watagustes waldades 6 marga pealt 30 marga peale iga tarbe- ja metsamaa tiinu pealt.“ Kes on selle paragrahwi wastuwõtmise poolt? (Hääletatakse.) Nähtaw enamusega on § 1 wastu wõetud.

Aruandja K. Koemets (loeb): § 2. Selle seadusega kaotawad oma maksu 31. detsembri 1920 a. seadus

nr. 29 („Riigi Teataja“ nr. 4 — 1921 a.) § 4 lit. „e“ ja „g“ ettenähtud maksumäärused.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 2 wastu wõetud.

Aruandja **K. Koemets** (loeb): § 3. See seadus hakkab maksma tema väljakuulutamise „Riigi Teatajas“.

Juhataja **K. Päts**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 3 wastu wõetud. Sellega on seadus II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

4. Koosoleku lõpetamise küsimus. Sõna on korra kohta rkl. Reesen'il. (Juhatama hakkab abiesimees **A. Kerem**.)

J. Reesen (kom.): Juba eelmine koosolek näitas, missuguse masinlikkusega asutakse niisuguste seaduste arutamisele, nagu seda käesolew eelarwe on. Rahwasaadikud said alles hilja õhtul selle eelarwe kätte ja täna on olnud 2 koosolekut ning sellepärast ei ole eelarwe kohta wõimalik olnud seisukohta wõtta. Kuna aga niisuguse küsimuse otsustamine põhjalikku läbikaalumist nõuab ja seda täna wõimalik ei olnud teha, teen ma ettepaneku täna koosolekut lõpetada.

Juhataja **A. Kerem**: Ettepanek on tehtud koosolekut lõpetada. Selle ettepaneku kohta on sõna kahel poolt ja kahel wastu. Sõna ei tarwitata. Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see ettepanek tagasi lükatud.

5. Riigi 1922 aasta lisaeelarwe nr. 3 — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jürman** (loeb): Riigi 1922 a. lisaeelarwe nr. 3.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

I. osa.

KULUDE SUURENDAMINE.

Korralised kulud.

RIIGIWANEM JA RIIGIKANTSELEI.

I. jagu.

Riigivanem.

Peatükk I.

§ 1. Palgad	27.000.—
§ 33. Riigivanema maja kulu	570.000.—
Kokku peatükk I.	597.000.—

II. jagu.

Peatükk I.

Riigikantselei.

§ 1. Palgad	22.700.—
§ 6. Majanduslikud kulud	59.700.—
§ 33. p. 3. Eritasud	375.615.—
Kokku peatükk I.	458.015.—

Peatükk II.

Riigiraamatukogu.

§ 1. Palgad	20.400.—
Kokku peatükk II.	20.400.—

Kokku Riigivanem ja riigikantselei 1.075.415.—

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Eelarwelosa — Riigivanem ja riigikantselei — on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

RIIGIKONTROLL.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad	20.000.—
Kokku peatükk I.	20.000.—

Peatükk II.

Kantselei ja üldised kulud.

§ 4. Kantselei kulud	10.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	100.000.—
§ 7. Liikuw wara	100.000.—
§ 24. Kursuste kulud	70.000.—
Kokku peatükk II.	280.000.—

Peatükk III.

Tsiwiilosakond.

§ 1. Palgad	465.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>40.000.—</u>
Kokku peatükk III.	505.000.—

Peatükk V.

Teedeosakond.

§ 1. Palgad	<u>100.000.—</u>
Kokku peatükk V	100.000.—

Peatükk VII.

Sõjawäeosakond.

§ 1. Palgad	<u>50.000.—</u>
Kokku peatükk VII.	<u>50.000.—</u>
Kokku riigikontroll	955.000.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääle-
tatakse.) Riigikontrolli lisa-
eelarwe on nähtawa enamuse-
ga wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

RAHAMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	<u>38.400.—</u>
Kokku peatükk I.	38.400.—

Peatükk II.

Keskasutus.

§ 1. Palgad	75.500.—
§ 11. Maks liikumata waran- duste pealt	<u>23.300.—</u>
Kokku peatükk II.	98.800.—

Peatükk III.

Riigikassa.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	<u>385.800.—</u>
Kokku peatükk III. A.	385.800.—

III. B. Renteid.

§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>50.000.—</u>
Kokku peatükk III. B.	50.000.—

Peatükk IV.

Otsekoheste maksude peawalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	<u>223.000.—</u>
Kokku peatükk IV. A.	223.000.—

IV. B. Maksuametid.

§ 1. Palgad	<u>200.000.—</u>
Kokku peatükk IV. B.	200.000.—

Peatükk V.

Aktiisi peawalitsus.

A. Keskasutus.

§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>35.000.—</u>
Kokku peatükk V. A.	35.000.—

Peatükk VI.

Tolli peawalitsus.

B. Tolliametid.

§ 1. Palgad	2.919.200.—
§ 4. Kantselei kulud	<u>200.000.—</u>
Kokku peatükk VI. B.	3.119.200.—

Peatükk VII.

Talurahwa põllupank.

§ 1. Palgad	<u>49.800.—</u>
Kokku peatükk VII.	<u>49.800.—</u>
Kokku rahaministeerium	4.200.000.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääle-
tatakse.) Rahaministeeriumi
lisaelarwe on nähtawa ena-
musega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

KAUBANDUS-TÖÖSTUSMINISTEE-
RIUM.

Peatükk II.

A. Keskasutus.

§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>50.000.—</u>
Kokku peatükk II. A.	50.000.—

II. B. Riigi kesklaboratoorium.

§ 1. Palgad	116.200.—
§ 7. Liikuw wara	99.500.—
§ 15. Remont	107.000.—
§ 19. Tehnilised kulud	<u>55.600.—</u>
Kokku peatükk II. B.	378.300.—

II. C. Kaalu-, mõõdu- ja proovikoda.

§ 1. Palgad	70.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	5.000.—
Kokku peatükk II. C.	75.000.—

II. D. Patendiamet.

§ 4. Kantselei kulud	50.000.—
Kokku peatükk II. D.	50.000.—

Kokku kaubandus-tööstusministeerium 553.300.—

Rahaminister **G. Westel**:
Austatud Riigikogu liikmed! I lugemisel
ettetoodud motiividel panen ette kaubandus-tööstusministeeriumi lisaeelarwet täiendada järgmiselt:

Peatükk V.

Riigiwaranduste osakond.

A. Keskwalitsus.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele	532.000.—
b) tööliste	335.100.—
§ 2. Päewarahad ja sõidukulud	14.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	20.000.—
§ 4. Kantselei kulud	97.800.—
§ 10. Ettenägemata kulud	143.000.—
Kokku peatükk V. A.	1.141.900.—

V. B. Kohtade peal.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele	125.900.—
b) tööliste	59.400.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	5.600.—
Kokku peatükk V. B.	190.900.—

Peatükk VI.

Toitlusministeeriumi likwideerimise komisjon.

§ 1. Palgad	155.000.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	4.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	14.000.—
§ 4. Kantselei kulud	11.200.—
§ 6. Majanduslikud kulud	31.100.—
§ 12. Juriidiline abi	18.000.—

Kokku peatükk VI. 233.300.—

Kokku suurendada kaubandus-tööstusministeeriumi lisaeelarwet 1.566.100 marga võrra.

Siia juurde on mul lisada, et see on rahaasjanduse komisjonis läbi waadatud ja wastawad wähendused tehtud.

Aruandja **A. Jürman**: Alamkomisjon waatas need eelarwe ettekan- tud osad läbi, kuid ei saanud seda küsi- must sellepärast otsustada, et Riigikogu oli kord selle kohta isesuguse otsuse tei- nud, ja loomulikult võib ainult Riigikogu seda nüüd otsustada.

Juhataja **A. Kerem**: Härra raha- ministri poolt on parandus sisse tulnud. Kas soovitakse selle ettelugemist? (Hääled: Ei!) Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Mulle paistab, et enamus on poolt. (Hüüded: Palume hääled ära lugeda!) Palun uuesti neid, kes täienduse poolt on, kätt üles tõsta. (Hääletatakse. Loe- takse hääli.) Ettepanek on 30 häälega 19 vastu vastu wõetud. Hääletamisele tuleb kaubandus-tööstusministeeriumi lisaeelarwe ühes wastuwõetud täiendusega. (Hääleta- takse.) Nähtawa enamusega on see vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

HARIDUSMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	88.800.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	50.000.—
Kokku peatükk I.	138.800.—

Peatükk II.

Ministeeriumi kantselei.

§ 1. Palgad	56.000.—
§ 4. Kantselei kulud	15.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	71.000.—
Kokku peatükk II.	142.000.—

Peatükk III.

Kooliosakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	110.200.—
Kokku peatükk III.	110.200.—

III. B. Riigikoolid.

§ 6. Majanduslikud kulud	1.395.000.—
Kokku peatükk III. B.	1.395.000.—

III. C. Awalikud koolid.

§ 1. Palgad	17.552.400.—
§ 28. Erakoolide toetusraha	1.405.000.—
Kokku peatükk III. C.	18.957.400.—

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

A. Keskasutus.

§ 33. Erikulud	12.600.—
Kokku peatükk IV. A.	12.600.—

IV. B. Tartu ülikool.

§ 1. Palgad	4.725.700.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	200.000.—
§ 27. Teaduslistele instituutidele, kabinettidele ja kliinikutele ülalpidamise kuludeks ning toetuseks	500.000.—
Kokku peatükk IV. B.	5.425.700.—

IV. C. Riigi keskarhiiv.

§ 1. Palgad	27.900.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	9.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	166.500.—
Kokku peatükk IV. C.	203.400.—

Peatükk V.

Majandusosakond.

§ 1. Palgad	124.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	250.000.—
§ 6. Kadrioru lossi korrashoidmise kulud	32.000.—
Kokku peatükk V.	406.000.—

Kokku haridusministeerium 26.791.100.—

Haridusminister A. Weiderman: Austatud rahwaesitajad! Rahaasjanduse komisjon oli tarvilikuks arwanud kulusid Wabariigi Walitsuse poolt ettepanud eelnõus vähendada. Leian, et selle vähendamisega on siin liiga kaugele mindud. Näituseks oli Tallinna seminaari küttekuludeks 20.000 marka nõutud, mis aga komisjoni poolt maha tõmmati. See küttekulu oli tingitud sellest, et seminaar tänawu aastal uusi ruumid juurde sai ühes erakorteris, ja ühes sellega tuli 6 uut ahju juurde. Arusaadaw, et minewal aastal eelarwe kokkuseadmisel ei wõinud seda asjaolu ette näha ja selle tagajärjel on tekkinud puudujääk. Walgustuse kuludeks oli palutud 19.000 marka, mis ka tingitud nende uute ruumide juurdesaamisest.

Tartu seminaari walgustuse puudujääk on 19.200 marka. Tartu seminaari juures asub weel harjutuskool ja lasteaed. Koolides, kus õhtuti töötatakse, ei saa ometi

walgustust piirata, ja sellepärast selle ettepaneku tagasilükkamisel satuks seminaar wäljapääsemata seisukorda.

Sama lugu on ka Rakwere seminaariga. Seal on vähendatud walgustuse kulud 13.000 marga wõrra. See summa on aga tekkinud woolumõõtjate ostmise tagajärjel elektriwabriku nõudmisel. Was-tasel korral oleks elektri andmine katkestatud.

Wõru seminaaril oli eelarwes õige wäike summake ette nähtud tänawate jääst puhastamiseks ja ruumide korrashoidmiseks. Wõru seminaar asub kolme uulitsa wahel ja kuna minewal aastal lund õige palju on olnud, tekkis õige suur puudujääk, nii et eelnõus esineti 70.600 margaga. See summa on aga maha tõmmatud. Kui loota, et osa kulusid saab ehk tulewa aasta eelarwesse üle kanda, tuleks siiski tingimata lisakrediiti nõuda 50.600 marka.

Siis Petseri realgümnaasiumi ruumide ja tänawate puhastamiseks oli 5.000 marka ette nähtud. Kuna see ruum asub kolmes majas, siis on arusaadaw, et 5.000 margast ei jätku nende ruumide ja tänawa korrashoidmiseks. Nõnda, et selleks 16.000 marka lisa palutakse.

Tartu ülikooli eelarwest oli maha tõmmatud 35.000, mis oli tekkinud jällegi lumekoristamisest ja selle suure krundi korrashoidmisest. On arusaadaw, kui lund palju tuleb, et siis peab teda ka ära ajama. Walgustuse kuludeks oli nõutud lisa 202.000 marka. Siia walgustuse kulude hulka on arwatud ka gaasi kulud keemilistes laboratooriumides. Ei peaks wõima piirata seda krediiti, sest see takistaks ülikooli tööd; haigemajades ei saa walgustust üldse piirata.

Riigi keskarhiivi ajutiste tööjõudude tasu oli nõutud 95.500 marka. Siin tegi keegi eelkõneleja tähenduse, et tänawu aastal on üliõpilastele vähem stipendiumideks wälja antud 400.000 marga suuruses. See 95.500 marka siin on üliõpilaste tasu, selle töö eest, mis nad on teinud arhiiwis. Siin on 10 üliõpilast töötanud, nad on wahetunud, wahest ühed ja wahest teised, ning neile peaks selle töö eest mingisugust tasu andma. Ma usun, 95.500 marka ei oleks selle eest mitte liiga palju. Siis liikuwaks waraks on weel nõutud 115.000 marka, ma esineksin siin 100.000 margaga. See kulu on tingitud sellest, et keskarhiwil puudusid riulid ja lauad. Neid tuli muretseda, neid tuli lasta teha,

sest muidu oleks keskarhiiv sarnases seisukorras olnud, et ta oleks pidanud kõik arhiivid põrandal hoidma. Neid tuleb aga riiulitele ja kappidesse panna ja selleks tulewad kapid ja riiulid teha, milleks ma 100.000 marka palun. Kokku oleks keskarhiivi peale lisakrediiti 195.500 marka. Kui meie seda summat keskarhiivilt tagasi nõuaks, tähendaks see selle teaduslase asutuse uurimistöö lõpetamist.

K. Wirma (sd.): Haridusministeeriumi etteotsa on nüüd uus minister asunud ja arwatawasti uuris tema ka nüüd omale alluwa asutuse korralikult läbi ja selle tagajärjel on seletatawad need asjaolud, et see, mida minister praegu Riigikogus ette kandis, pole kokkukõlas sellega, mis eelarwe-komisjonis ette kanti. Alamkomisjonis, kus ka mina liikmeks olin, anti igalpool krediiti küttelisaks juurde, kus selgus, et ruumide laiendamise tõttu oli ahjusid juurde tulnud. Minu teada wõttis komisjon kõik põhjendatud nõudmised arwesse. Määramata jäid aga: kütteks seminaridele 20 tuhat, walgustuseks sama asutustele 50 tuhat ja ruumide ning tänawate korrashoidmiseks 86 tuhat 400 marka, sest need summad ei olnud millegagi põhjendatud, waid tuldi lihtsalt ja öeldi, et on tarwis ja muud ei midagi. Alamkomisjonis seletati küll, et niiviisi ikkagi majapidamist korraldada ei saa. Eelarwe arutamise juures jagatakse eelarwe osadesse ja antakse iga osa wastawa alamkomisjoni kätte. Alamkomisjon töötab inimestega, kes selle asjaga tuttawad on, ning otsustatakse, kui palju näituseks puid asutusele anda wõib iga ahju peale ja kui palju nende eest maksta wõib, ja ka seda, et rohkem lubada ei wõi.

Lisaeelarwe korras waatawad ainult kolm inimest kõik riigiasutused läbi ja rahaasjanduse komisjon, kui ka Riigikogu wäntawad lisaeelarwe niisama ruttu läbi. Kui selle juures ametkond ei jaks kohe tõsiseid wõi usutawaid andmeid anda, millest lisaeelarwe tingitud, kuidas saab krediidi-lisa andmist siis üldse otsustada. Kui aga tullakse seletustega, et näituseks walgustuse ja puude jaoks on tarwis summe, mis eelarwe-komisjonis maha kärbiti, ja ei anta tõendusid, et tegelikud asjaolud põhjendawad krediidi suurendamist, siis ei tohi lisaeelarwe korras algeelarwet muuta. Kui wõtta näituseks riigi keskarhiivi palkadeks walitsuse poolt ette pandud 95 tuhat marka, mida komisjoni poolt 29.700 marga peale wä-

hendati, siis ei seletatud komisjonis mitte, et see summa üliõpilastele palkadeks läheb, nagu haridusminister nüüd siin seletas, waid öeldi, et see on juurde toodud kraami korraldamise kuludeks, missugust kraami hädasti tarwis korraldada olnud. See töö ei olnud mitte niisugune, mis oleks pidanud kiires korras ära tehtama, waid see kraam oleks wõinud weel kastides seista ning riiulid oleks wõinud senni muretsemata olla, kunni krediiti määratakse. Ametkond on aga teises arwamises, ja ehk küll teati, et krediiti ei ole, ei wõetud seda arwesse, waid öeldi, ega meie wõi tööd tegemata jätta ja ahjude jaoks peame ka puid ostma. Sarnaseid seletusi toodi peale haridusministeeriumi ka teiste ametkondade poolt palju ette.

Peale selle jäid selgusetuks mulle isiklikult mõned küsimused, mis rahaasjanduse komisjonis wastu wõeti, ja nimelt, lubati asutusele kantselei kuludeks 15.000 ja majanduslikkudeks 15.000 marka lisa. Mina ütlen, et mina ei näinud ühtki põhjust, mis oleks sarnase lisakrediidi aluseks olnud.

See on lubamata kord, kui lisaeelarwe korras lahendatakse niisuguseid küsimusi, mis üldeelarwe korras peawad lahendatud saama.

Koguni imelikuks muutub aga asjaajamine, kui minister tuleb Riigikogu ette seletustega, mida komisjonis ei antud. Kui niiviisi talitatakse, siis ei maksa komisjonis tööd tehagi, waid härra minister seletagu oma asjad otse Riigikogule.

Siis wõiks kõnelda weel sellest, et käesolewa osa peatükk I. on lubatud krediiti 50 tuhat marka päewa- ja sõidurahadeks. See 50.000 on lubatud wälisministrile wäljamaale sõiduks. Wabariigi Walitsuse seletus on niisugune, et walitsus olla kokku tulnud ning otsustanud, et wälisminister sõidab wäljamaale, kuna sõidukulud lisakrediidina wälja nõutakse. See on nüüd see kord. Niisugust korda ei peaks Wabariigi Walitsus, kui ka ministrid endale mitte lubama ja kui tahawad wäljamaale sõita, siis maksku kulud oma taskust, kui selleks waremalt krediiti pole nõudnud. Neid asjaolusid arwesse wõttes ei peaks härra haridusministri soovisid mitte rahuldatama, waid peaks jätma krediidi lubamised niisugusele astmele, nagu nad rahaasjanduse komisjonis jäid. Ma ütlen teile, härrad Riigikogu liikmed, et sellega ei ole weel sugugi kõik

1922 a. kulud kaetud. Weel tullakse nõudmisega. Minul on andmeid selleks, et see nii on, kuid, minu arwates, ei ole see lubataw, ja kui seda tehakse, siis las otsiwad teid, kust seda raha wõtta; sellepärast panen ma ette wälja jätta peatükk I. § 2 — 50.000, peatükk II. § 4 — 15.000, peatükk II. § 6 — 71.000 marka.

Aruandja **A. Jürman**: Ma tähendan ainult nii palju, et kommissionis olid need küsimused arutuse all, kus wõeti arwesse, mis rkl. Wirma siin ette tõi, ja nimelt, et osa kulusid oleks wõinud üle wiia järgmise aasta sisse; see on kantselei kulud ja majanduslikud kulud.

Juhataja **A. Kerem**: Sisse on tulnud järgmised parandused: rkl. Wirma poolt on ettepanek tehtud wälja jätta peatükk I. § 2 — 50.000, peatükk II § 4 — 15.000, peatükk II. § 6 — 71.000 marka. Palun neid, kes selle ettepaneku poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse. Loetakse hääli.) Ettepanek on 20 häälelega 16 wastu tagasi lükatud. Sellele järgneks haridusministri ettepanek, mis käib järgmiselt: „III. B. Riigikoolid. § 6. Kokku riigikoolide majanduslikud kulud 137.800 marka. Tartu ülikool. Eelarwe peatükk IV. B. § 6. Majanduslikud kulud 237.200 marka, riigi keskarhiwile. Eelarwe peatükk IV. C. § 1. Palgad. Ajutiste tööjõudude tasu 67.500 marka. § 7. Liikuw wara — riulite muretsemise kulud — 100.000 marka. Kokku 167.500 marka.“ Asun hääletamisele. (Hääletatakse. Loetakse hääli.) Ettepanek on 16 häälelega 16 wastu tagasi lükatud. Ma panen kogu haridusministri eelarwe hääletamisele. (Hääletatakse.) Haridusministri eelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

KOHTUMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	47.400.—
Kokku peatükk I.	47.400.—

Peatükk II.

Ministeeriumi kantselei.

§ 4. Kantselei kulud	57.500.—
§ 15. Remont	40.000.—
Kokku peatükk II.	97.500.—

Peatükk III.

Kohtud.

A. Riigikohus.

§ 1. Palgad	53.000.—
§ 4. Kantselei kulud	13.500.—
§ 7. Liikuw wara	3.000.—
Kokku peatükk III. A.	69.500.—

III. B. Kohtud kohtadel.

§ 1. Palgad	1.480.000.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	250.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	341.000.—
§ 4. Kantselei kulud	135.000.—
§ 7. Liikuw wara	60.000.—
§ 15. Remont	105.600.—
§ 33. Tunnistajate ja ekspertide tasu	300.000.—
Kokku peatükk III. B.	2.671.600.—

Peatükk IV.

Prokuratuur.

B. Prokuratuur kohtadel.

§ 1. Palgad	381.000.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	200.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	40.000.—
§ 4. Kantselei kulud	34.700.—
§ 7. Liikuw wara	30.000.—
Kokku peatükk IV. B.	685.700.—

Peatükk V.

A. Wangimajade peawalitsus.

§ 1. Palgad	163.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	57.000.—
§ 4. Kantselei kulud	5.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	71.200.—
Kokku peatükk V. A.	296.200.—

V. B. Wangimajad.

§ 1. Palgad	4.000.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	800.000.—
§ 15. Remont	3.745.000.—
§ 18. Wangide wedu	800.000.—
Kokku peatükk V. B.	9.345.000.—

V. C. Harku kolonii.

§ 1. Palgad	130.500.—
§ 6. Majanduslikud kulud	757.000.—
§ 7. Liikuw wara	120.000.—
§ 15. Remont	100.000.—
Kokku peatükk V. C.	1.107.500.—

Peatükk VI.

Kriminaalpolitsei.

A. Peawalitsus.

§ 1. Palgad	78.400.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	10.000.—
Kokku peatükk VI. A.	88.400.—

VI. B. Kriminaalpolitsei osakonnad.

§ 1. Palgad	2.002.800.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	250.000.—
Kokku peatükk VI. B.	2.252.800.—

Kokku kohtuministeerium 16.661.600.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Kohtuministeeriumi lisaelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

SISEMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	47.400.—
Kokku peatükk I.	47.400.—

Peatükk II.

Ministeeriumi kantselei.

§ 1. Palgad	257.700.—
§ 6. Majanduslikud kulud	765.800.—
Kokku peatükk II.	1.023.500.—

Peatükk III.

Administratiiv asjade peawalitsus.

§ 2. Päewa- ja sõidukulud	15.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	12.000.—
Kokku peatükk III.	27.000.—

Peatükk IV.

Omawalitsusasjade peawalitsus.

§ 1. Palgad	81.900.—
Kokku peatükk IV.	81.900.—

Peatükk V.

Politsei peawalitsus.

§ 1. Palgad	138.800.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	400.000.—
Kokku peatükk V.	538.800.—

V. B. Politseiasutused.

§ 1. Palgad	13.002.000.—
Kokku peatükk V. B.	13.002.000.—

Peatükk VIII.

A. Rekwireerimise ja sõjakaljude hindamise peakomisjon.

§ 1. Palgad	56.900.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	6.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	6.000.—
Kokku peatükk VIII. A.	68.900.—

VIII. B. Komisjonid.

§ 1. Palgad	35.400.—
Kokku peatükk VIII. B.	35.400.—

Peatükk IX.

Kaitsepolitsei.

§ 1. Palgad	421.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	154.800.—
§ 7. Liikuw wara	30.800.—
Kokku peatükk IX.	606.600.—

Kokku siseministeerium 15.431.500.—

Siseminister **K. Einbund:** I lugemisel põhjendades ministeeriumi kantselei majandusliste kulude suurendamist 765.800 marga wõrra, tähendasin, et selle summa sekka kuulwad walgustuse kulud, wesi, küte ja lõpuks optantide weokulud. Pean õiendama, et wahepeal järele kuulates ja andmete kohta selgemat ülewaadet saades, selgus, et see summa ainult optantide weo jaoks on, tähendab, weokulud Narwast nende kodukohta. Sellega kõnelesin ma sel korral rohkem enese kahjuks. (Wahelhüüe: Kas weokulud 1921 aastal?) Ei, kunni senni ajani. Need on kulud, mis meie teedeministeeriumile maksma peame. Alamkomisjonis seda ette tuues olid minu põhjendused järgmised. Walgustuse kulude suhtes ütlesin asjadewalitsejale, kui see minu tähelpanu selle peale juhtis, et meie neid katta wõime järgnewa aasta elarwest. Nii et praegu ainult see summa terwena optantide weokuludeks läheb. Pean weel wabandust paluma rkl. Johanson'ilt ja teistelt elarwe-komisjoni liigetelt, et tähendasin, et nende poolt tehtud kärpimiste tagajärjel see puudujääk oli tulnud.

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Siseministeeriumi

lisaeelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

PÖLLUTÖÖMINISTEERIUM.

Peatükk II.

Ministri kantselei.

§ 1. Palgad	128.700.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	750.000.—
§ 10. Ettenägemata kulud	21.000.—
§ 12. Kohtukulud	497.500.—

Kokku peatükk II. 1.397.200.—

Peatükk III.

Statistika büroo.

§ 1. Palgad	17.500.—
-------------	----------

Kokku peatükk III. 17.500.—

Peatükk V.

Maakorralduse walitsus.

A. Peawalitsus.

§ 5. Trükitööd	20.000.—
§ 7. Liikuw wara	40.000.—

Kokku peatükk V. A. 60.000.—

V. B. Esitus maakondades.

§ 1. Palgad	292.500.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	800.000.—
§ 4. Kantselei kulud	100.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	60.900.—
§ 8. Sõiduabinõud	30.000.—

Kokku peatükk V. B. 1.283.400.—

Peatükk VI.

Põllumajanduse peawalitsus.

A. Peawalitsus.

§ 1. Palgad	40.000.—
§ 33. p. 1. Nõupidamiste ja koosolekute korraldamise kulud	50.000.—
§ 33. p. 5. Põllumajanduse saaduste väljawaewo kontrolli kulud	520.800.—

Kokku peatükk VI A. 610.800.—

VI. C. Seemne-kontrolljaam.

§ 1. Palgad	50.800.—
§ 6. Majanduslikud kulud	5.000.—

Kokku peatükk VI. C. 55.800.—

VI. F. Karjakaswatuse kool.

§ 10. Ettenägemata kulud	3.000.—
--------------------------	---------

Kokku peatükk VI. F. 3.000.—

VI. G. Peawalitsuse abirahad.

§ 28. p. 1. Haridusalal	140.300.—
-------------------------	-----------

Kokku peatükk VI. G. 140.300.—

Peatükk VIII.

Metsade peawalitsus.

A. Keskasutus.

§ 4. Kantselei kulud	154.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	49.100.—
§ 33. p. 2. Metsaasjanduse erikulud	200.000.—
§ 33. p. 3. Metsakultuuritööd ja lankide puhastamine	300.000.—

Kokku peatükk VIII. A. 703.100.—

VIII. B. Maakondade metsawalitsus.

§ 1. Palgad	442.300.—
§ 4. Kantselei kulud	80.000.—
§ 7. Liikuwa wara muretsemine	20.000.—

Kokku peatükk VIII. B. 542.300.—

VIII. C. Metskonnad.

§ 1. Palgad	6.382.500.—
§ 4. Kantselei kulud	150.000.—

Kokku peatükk VIII. C. 6.532.500.—

Kokku põllutööministeerium 11.345.900.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Põllutööministeeriumi lisaeelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

TEEDEMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	34.800.—
-------------	----------

Kokku peatükk I. 34.800.—

Peatükk II.

Ministri kantselei, arweosakond, tehnikaosakond, eraraudteede inspektsioon.

§ 1. Sõjaministeeriumi käes tarwitada olewate tehharude ja platwormide parandus ning korrastamine	1.458.000.—
---	-------------

Kokku peatükk II. 1.458.000.—

Raudteewalitsus.

I jagu.

Peatükk I.

Peawalitsus ja üldised kulud.

§ 1. Raudteeülema, tema abide, eriinseneride ja kantselei palgad	100.000.—
§ 2. Arweosakonna, peakassa- ja arwejaoskonna palgad	450.000.—
§ 3. Statistika jaoskonna palgad	60.000.—
§ 4. Tulude kontrolljaoskonna palgad	899.200.—
§ 5. Kaubandusjaoskonna palgad	86.000.—
§ 6. Terwishoiu osakonna palgad	500.000.—
§ 7. Warustusosakonna palgad	453.500.—
Kokku peatükk I.	2.548.700.—

Peatükk II.

Üldised kulud.

§ 2. Abirahad	865.000.—
§ 5. Toetus-, päewa- ja sõidurahad	630.000.—
§ 6. Rawitsemise kulud	700.000.—
§ 7. Kohtukulud	300.000.—
§ 9. Kongresside, konwentside ja komisjonide kulud	50.000.—
§ 11. Tasu kahjude eest	500.000.—
Kokku peatükk II.	3.045.000.—
Kokku I jagu	5.593.700.—

II jagu.

Tee- ja ehitusosakond.

Peatükk I.

Osakondade ja jaoskondade walitsus.

§ 1. Osakonna ja jaoskondade teenijate palgad	1.034.500.—
§ 3. Kantselei kulud	150.000.—
Kokku peatükk I.	1.184.500.—

Peatükk II.

Tee ja kunstliste ehituste korrashoidmine.

§ 1. Tee järelwalwe, korraspdamine ja parandustöö:	
a) teenijate palgad	2.000.000.—

b) tee korraspdamise ja paranduskulud

2.915.300.—

§ 2. Tee signaalide ja ehituste walgustamine	35.000.—
§ 6. Ajutised abinõud teewalli kunstliste ehituste uhte wastu	117.400.—
§ 11. Lumepuhastamine ja abinõud tuiskude wastu	3.060.000.—
§ 12. Mulhkude parandus	435.000.—
§ 13. Tee ja jaamade tehniliste abinõude korraspdamine	90.000.—

Kokku peatükk II. 8.652.700.—

Peatükk III.

Hoonete ja weewärgi kulud.

§ 1. Hoonete ja weewärgi parandajate ja järelewaatajate palgad	300.000.—
§ 2. Hoonete, õuede ja plankide korraspdamine	1.902.000.—
§ 3. Kaubahoowide, plankide, platside ja teede korraspdamine	1.000.000.—
§ 4. Weewärgi, weesawutuse kohtade ja kanalatsioonide korraspdamine	500.000.—

Kokku peatükk III. 3.702.000.—

Kokku II jagu 13.539.200.—

III jagu.

Liikumisosakond.

Peatükk I.

Osakonna walitsus.

§ 1. Osakonna, jaoskondade ja liini-administratsiooni palgad	260.000.—
§ 2. Majanduslikud kulud	626.000.—
§ 3. Kantselei kulud	500.000.—
Kokku peatükk I.	1.386.000.—

Peatükk II.

Jaamade kulud.

§ 1. Jaama tehnilise teenistuse teenijate palgad	9.567.200.—
§ 2. Jaama kaubanduslise teenistuse teenijate palgad	1.980.800.—
§ 4. Kauba ja bagaashi sisse- ja wäljalaadimine	1.500.000.—

§ 5. Kauba wastuwõte, kütte- ja weoabinõud, kaalurewidentide ja -meistrite palgad	38.500.—
§ 6. Sõidupiletite ja kauba weodokumentide kulud	<u>2.000.000.—</u>
Kokku peatükk II.	15.086.500.—

Peatükk III.

Rongide teenistus.

§ 1. Palgad	<u>1.659.600.—</u>
Kokku peatükk III.	1.659.600.—

Peatükk IV.

Telegraaf ja telefon.

§ 1. Telegraafi jaoskonna walitsuse ja liiniametnikkude palgad	<u>995.500.—</u>
Kokku peatükk IV.	<u>995.500.—</u>
Kokku III jagu	19.127.600.—

IV jagu.

Weosakond.

Peatükk I.

§ 1. Weosakondade ja jaoskondade teenijate palgad	1.656.900.—
§ 2. Kantselei kulud	<u>200.000.—</u>
Kokku peatükk I.	1.856.900.—

Peatükk II.

Rongide weoteenus ja weewarustus.

§ 1. Weduri brigaadide palgad	4.000.000.—
§ 2. Wedurite küte	12.000.000.—
§ 3. Wedurite walgustus	99.300.—
§ 5. Wedurite puhastus ja katelde pesemine	276.400.—
§ 6. Weewarustus ja teenijate palgad	<u>600.000.—</u>
Kokku peatükk II.	16.975.700.—

Peatükk III.

Wagunite ülewaldamise kulud.

§ 1. Wagunite ülewaatajate palgad	848.000.—
§ 3. Wagunite küte	2.900.000.—
§ 5. Wagunite määre	<u>1.225.000.—</u>
Kokku peatükk III.	4.973.000.—

Peatükk IV.

Töökodade ülewaldamise kulud.

§ 1. Depoo töökodade ametnikkude ja teenijate palgad	470.000.—
§ 7. Maks töölistele haiguspäewade cest	<u>799.000.—</u>
Kokku peatükk IV.	1.269.000.—

Peatükk V.

Wedurite uuendus ja parandus.

§ 1. Sõidurongi wedurite, tendrite ja nende inventaari uuendus ja parandus	2.470.000.—
§ 2. Kaubarongi wedurite uuendus ja parandus	<u>9.940.000.—</u>
Kokku peatükk V.	<u>12.410.000.—</u>
Kokku IV jagu	37.484.600.—

V jagu.

Erikulud.

Peatükk IV.

Raudteede olukorra tõstmise kulud.

§ 1. b) Tee ja ehitusosakonnas	1.506.300.—
c) Liikumisosakonnas	<u>1.000.000.—</u>
Kokku peatükk IV.	<u>2.506.300.—</u>
Kokku V jagu	<u>2.506.300.—</u>
Kokku raudteewalitsus	78.251.400.—

Posti-telegraafi-telefoni peawalitsus.

Peatükk II.

Posti-telegraafi-telefoni kontorite ja raadiojaamade ülewaldamine.

§ 1. Palgad	12.800.000.—
§ 4. Liikuw wara	<u>162.000.—</u>
Kokku peatükk II.	12.962.000.—

Peatükk III.

Üldised kulud.

§ 2. Toetus ja arstiabi	1.000.000.—
§ 7. Rahwuswahelised posti-telegraafi-telefoni maksud	6.000.000.—

§ 8. Tahweti ja telegraafi, telefoni eest ülemäära wastuwõtetud summade tagasimaksud	190.000.—
Kokku peatükk III.	7.190.000.—
Kokku postiwalitsus	20.152.000.—

Maanteede, sisemiste weeteede walitsus.

Peatükk III.

Tööd ja ehitused.

§ 1. Teede korraspidamine	10.600.—
§ 2. Sildade korraspidamine	200.000.—
§ 6. Teede uuendused	668.000.—
§ 7. Sildade uuendused	4.061.000.—
Kokku peatükk III.	4.939.600.—
Kokku maanteede walitsus	4.939.600.—

Ehituspeawalitsus.

A. Keskwalitsus.

§ 6. Majanduslikud kulud	165.200.—
Kokku A.	165.200.—

B. Waranduste walitsemine.

§ 1. Palgad	82.200.—
§ 7. Liikuw wara	10.000.—
§ 15. Remont	475.900.—
Kokku B.	568.100.—
Kokku ehituspeawalitsus	733.300.—

Meriasjanduse peawalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	152.800.—
Kokku A.	152.800.—

B. Administratiiv osakond ja sadamad.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele ja kuuteenijaile	1.062.000.—
§ 4. Kantselei kulud	183.000.—
§ 20. p. 2. laewade remont	1.000.000.—
Kokku B.	2.245.000.—

C. Uppunud waranduste päästeosakond.

§ 1. Palgad	25.200.—
Kokku C.	25.200.—

D. Lootside, tuletornide ja meremärkide osakond.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele ja kuuteenijaile	681.900.—
b) laewakomandole	1.059.400.—
Kokku D.	1.741.300.—

E. Traalerite osakond.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele ja kuuteenijaile	51.500.—
b) laewakomandole	622.600.—
Kokku E.	674.100.—

F. Keskladu.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele ja kuuteenijaile	110.200.—
Kokku F.	110.200.—
Kokku meriasjanduse peawalitsus	4.948.600.—

Meriasjanduse peawalitsuse ehitusosakond.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele ja kuuteenijaile	517.900.—
b) laewakomandole	1.000.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	204.000.—
Kokku A.	1.721.900.—

B. Töökojad.

§ 1. Palgad:	
a) ametnikkudele ja kuuteenijaile	120.000.—
§ 3. Toetus ja arstiabi	96.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	178.400.—
Kokku B.	394.400.—

Kokku meriasjanduse peawalitsuse ehitusosakond	2.116.300.—
--	-------------

Kokku teedeministeerium 112.634.000.—

Siis on komisjonis weel teatatud, et on tarwis teedeministeeriumi elarwet suurendada, mida ma mitte komisjoni nimel ei teata, sest komisjon ei saanud seda läbi waadata. On nimelt parandused olemas „Wäinämöise“ Soomest siia toomise asjus, mis wõtaks kulusid üks miljon marka. See tuleks mahutada administratiiv osakonna ja sadama kulude

alla peatükk III B, § 10 — ettenägemata kuldesse.

Juhataja **A. Kerem**: Sõna on teedeministril.

Teedeminister **K. Ipsberg** (koha pealt): Ma enam sõna ei tarwita, sest aruandja on juba ettepaneku teinud.

K. Wirma (sd.): Käesolewas eelarweosas on raudteewalitsuse eelarwe jaos weosakonna juures wedurite uuenduseks ja paranduseks üles wõetud summa 12.410.000 marka. Selle küsimuse kohta wõttis sõna täna selle eelarwe-seaduse esimesel lugemisel härra teedeminister. Sel puhul ma tahaksin mõnda asja ka sellesamas küsimuses käsitada. Härra teedeminister ütles, et walitsusel ja nendel, kes neid wanu Wene wedurid siia parandusele nõutasid, see tahtmine ja soow oli, et meie tööstusasutused tööd leiaksid. Selle wastu ei taha ma waielda. Aga selle juures on teada, et raudteewalitsus on kawatsenud wõtta summe wedurite uuendamiseks, mida Wabariigi Walitsuse poolt on eelarwest maha kustutatud. Peab arwamisele tulema, et üldse meil mõeldakse olemasolewate wanade weduritega tulewikus läbi saada. Aga mitte üksi wedurite asjus ei näi niisugune tendents olewat. On teatawaks saanud, et raudteewalitsuse agentidele, kes on wäljamaale läinud, on ülesandeks tehtud järele kuulata, kas ei saaks mitte olemasolewaid sõjast ülejäänud 1500 wagunit Prantsusmaalt osta. Kui meie nüüd wedurite parandamise juures walitsuse sõnu kuulsime, et walitsus on kawatsenud tööd muretseda wabrikutele, siis peab nüüd inestusega kuulama, miks nüüd wagunite asjus niisugune tendents on, kus meil suured wabrikud on, kes wagunid wõiwad ehitada, nagu näituseks „Dwiigatel“ Ülemiste mäel. Mispärast peame meie wana wagunirämpsu hakkama wäljamaalt sisse wedama? Nii et see küsimus ei puuduta käesolewaid krediite. Wõib öelda, et nende küsimustega wõib oodata, kunni 1923 aasta eelarwe Riigikogusse tuleb; kuid seks ajaks on jõutud, wõib olla, mõnesuguseid lepinguid juba sõlmida.

See oleks tõesti imelik, kui walitsus tahaks meil ainult wanu wedurid parandada ja uute wagunite peale krediite sugugi nõutada ei taha, waid wanu wagunid tahab juurde osta, aga kohaliste tööstus juures wagunid ehitada ei taha. Et see asi koguni weel nii kaugel ei ole, siis tahan ma selle peale tähelpanu juh-

tida, et niisugust käiku asjale ei peaks mitte antama.

Ma tahaks sel juhtumisel weel ühe imeliku fakti peale tähelpanu juhtida. On teatawaks saanud, et waguniehitamise krediitidest on raudteewalitsus hoo-neid ehitanud ja mitte wagunid. Sellest on näha, et meil raha raisatakse hoopis kõrwaliste asjade peale, selle asemel, et wagunid ehitada. See on minu meelest wõimatu seisukord. Wõib olla, ma ehk eksin, ma ei ütle seda mitte nii punkti-pealt, aga ma arwan, et siin härra minister ja walitsus seda silmas peaks pidama, et see asi mitte wildakut käiku ei saaks.

Teedeminister **K. Ipsberg**: Lugupeetud rahwasaadikud! Rhs. härra Wirma märkuste peale oleks mul järgmist seletada. Rhs. Wirma seletusest saab aru, nagu oleks raudteewalitsusel ainult kawatsus ikka ja ikka wanade weduritega edasi töötada ja ülepea mitte uusi wedurid juurde muretseda. Raudteewalitsusel oli kawatsus tulewa 1923 aasta eelarwesse üles wõtta teatawa arwu wedurite ostmist. Kawatseti nimelt wedurite arwu 10 uue weduriga suurendada. Aga lõppude lõpuks, kui hakkasime eelarwet kokku wõtma ja kui eelarwe-kommissjonid seda läbi arutasid, siis leiti, et oli weelgi tarwilikumaid asju, mida osta ja muretseda waja. Leiti, et meie wõiks weel ühe aasta ehk paar wanade weduritega läbi saada. Wedurite wahetamine iseenesest on tingitud loomulikust wananemisest, nii et wedurid üksteise järele lihtsalt tarwitusest wälja langewad. Wanade parandamine ei tasu siis enmast enam ära, nii et wedurite parki peab uuendama. On kawatsus osalist wedurite uuendust üles wõtta 1924 a. eelarwesse. See wiiwitus ei tee meie raudteeasjandusele kahju, s. o. kui meie weel ühe aasta ehk paar wanade weduritega läbi ajame. Osa meie raudtee weduritest peaks otsekohe uuendatama parema süsteemi järele, aga lihtsalt meie rahaline seisukord ei luba seda.

Mis puutub wagunitesse ja sellesse etteheitesse, mida härra Wirma tegi, et teedeministerium kawatseb wäljamaalt wagunid osta, mööda minnes oma maa tehastest, siis pean tähendama, et see etteheide ei ole põhjendatud. Terwe see asi wõib ehk küll pealiskaudselt nii wälja näha. Prantsuse walitsuse poolt on meile pakutud müüa wagunid, mis Euroopa sõja ajal sakslaste käest prantslaste kätte sat-

tusid. Need wagunid on meie inseneeri poolt seal läbi waadatud ja korralised leitud olema. Neid wagunid wõiksimie saada wäga odawasti. Praegu ei ole weel mingisugust lepingut nende ostmise kohta. Meie oleme ainult selle pakumise kaalumise alla wõtnud ja teda läbi arutanud. Pakutud wagunid on, kui ka mitte täiesti uued, siis ometi heas seisukorras ja tuleksid maksma uute wagunite hinnaga wõrreldes umbes $\frac{1}{5}$ wiimast, nii et niisugust pakkumist ei leitud wõimalikuks lühidalt tagasi lükata. Et wagunid heas seisukorras on ja et meil oma naabririiikidega konwentsioonide läbiwaatamine ees seisab, kus wõib olla uued tingimused tulewad wastu wõtta, näituseks ülepiiriantawate wagunite arwu suurendada, mille tõttu karta on, et meie wagunite pargist enam ei jätku selleks. Sellepärast on prantslaste pakkumine tõsiselt läbikaalumise alla wõetud ja on wolitatud läbirääkimisi pidama Pariisis inseneer Selja ja meie saadik Pusta. Meie ootame sellekohaseid teateid, kuidas asi seal on. Peale selle pakutakse wagunid pikaaja wäljamaksuga, nii et wälja maksta wõib kas 10 wõi isegi 15 aasta jooksul. Kui meil nüüd korda läheb maksupikendust 15 aasta peale saada, siis kergendaks see wagunite muretsemist suuresti. See oleks, mida mina wagunite kohta tahtsin öelda.

Juhataja **A. Kerem**: Sisse on tulnud järgmine parandus: „Suurendada: Meriasjanduse peawalitsus. III B. Administratiiv osakond ja sadamad. § 10. Ettenägemata kulud 1.000.000 m.“ — Palun neid, kes selle paranduse wastuwõtmise poolt on, kätt üles tõsta. (Hääletatakse.) Parandus on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Siiš tuleb teedeministeeriumi lisaeelarwe ühes wastuwõetud parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Teedeministeeriumi lisaeelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

WÄLISMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 9. p. 1. Esituskulud 300.000.—

Kokku peatükk I. 300.000.—

Peatükk II.

Keskasutus.

§ 4. Kantselai kulud 600.000.—
 § 6. Majanduslikud kulud 200.000.—
 § 8. Sõiduabinõud 100.000.—

Kokku peatükk II. 900.000.—

Kokku välisministeerium 1.200.000.—

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Wälisministeeriumi lisaeelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

TÖÖ-HOOLEKANDEMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad 39.200.—

Kokku peatükk I. 39.200.—

Peatükk II.

Keskasutus.

Ministeeriumi kantselai ühes kõigi osakondadega.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad 60.000.—
 § 3. Toetus ja arstiabi 50.000.—
 § 4. Kantselai kulud 60.000.—
 § 7. Liikuw wara 85.000.—
 § 8. Sõiduabinõud 260.000.—

Kokku peatükk II. 515.000.—

Peatükk III.

Hoolekande osakond.

§ 33. p. 1. Wabadussõjas inwaliidide ja langenute perekondade pension 6.035.500.—

§ 33. p. 3. Langenud sõdurite laste kooliraha 50.000.—

§ 33. p. 4. Wäljateeninud ohwitseride, sõjawäe meditsiin- ja weterinäär-arstide ja sõjawäeametnikkude pension 10.800.—

§ 33. p. 5. Ametkohuste täitmisel wiga- ja surmasaanud riigiteenijate ja nende perekondade pension	665.000.—
§ 33. p. 6. Jaan Poska perekonna pension	5.500.—
§ 33. p. 17. Optantide ja sõjawangide ning väljamaalt tulnud Eesti kodanikkude toetamine	1.900.000.—
§ 33. p. 18. Hoolekanne nõdrameelsete eest	1.010.000.—
§ 33. p. 24. Wabariigi inwaliidide rawitsemiskulud	742.000.—
Kokku peatükk III.	10.418.800.—

Peatükk IV.

B. Töökaitse kommissariaat.

§ 7. Liikuw wara	280.000.—
Kokku peatükk IV B.	280.000.—

Peatükk V.

B. Terwishoiu asutused.

§ 32. p. 8. Taagepera sanatoorium	5.437.400.—
Kokku peatükk V.	5.437.400.—

Kokku töö-hoolekandeministeerium 16.690.400.—

Kokku korralised kulud 210.104.315.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääletatakse.) Töö-hoolekandeministeeriumi lisaeelarwe on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

Erakorralised kulud.

A. Riigi keskasutuste kulud.

RIIGIKANTSELEI.

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

§ 2. Rahwalugemise kulud	1.000.000.—
Kokku riigikantselei 1.000.000.—	

HARIDUSMINISTEERIUM.

Peatükk IV.

B. Tartu ülikool.

§ 7. Tartus Laiäl tän. nr. 34/36 asuwa Wolde- mar Knorring'i liikumata waranduse omandamine ülikooli jaoks	6.250.000.—
Kokku peatükk IV. B.	6.250.000.—

Peatükk V. B.

§ 1. Kapitaal-remondid, ümber- ja juurdeehitused riigi koolimajades	9.850.000.—
Kokku peatükk V. B.	9.850.000.—

Kokku haridusministeerium 16.100.000.—

SÕJAMINISTEERIUM.

§ 6. Sõjawägede ja kraamiwedu	4.000.000.—
§ 14. Kindlustuse tööd	2.000.000.—
§ 16. Korterite warustus	15.800.000.—

Kokku sõjamineisterium 21.800.000.—

TEEDEMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2. Raudteeharude ehitus ja kordaseadmine	9.474.000.—
Kokku peatükk I.	9.474.000.—

Peatükk II.

Riigiraudteede walitsus.

§ 3. b) Elumajade, muude hoonete jne. ehitus	1.744.100.—
c) Narwa silla ehitus	6.570.000.—
§ 4. Liikuwa koosseisu, lokomobiilide, mootorite ja teiste põhjalik parandus	2.370.000.—
§ 5. Liikuwa koosseisu muretsemine	13.482.000.—
§ 6. Abiõpetajate lõpetamine	957.700.—
Kokku peatükk II.	25.123.800.—

Peatükk III.

Posti-telegraafi-telefoni peawalitsus.

§ 3. Majade omandamine	17.000.000.—
Kokku peatükk III.	17.000.000.—

Peatükk IV.

**Meriasjanduse peawalitsuse ehitus-
osakond.**

§ 1. Ehitus ja parandus	<u>7.200.000.—</u>
Kokku peatükk IV.	<u>7.200.000.—</u>
Kokku teedeministeerium	58.797.800.—

TÖÖ-HOOLEKANDEMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Hoolekande osakond.

§ 4. Idiootide ja nõdra- mõistusliste warjupai- ga sisseseade kulud	<u>2.000.000.—</u>
Kokku töö-hoolekandemi- nisteerium	2.000.000.—
Kokku riigi keskasutuste erakorralised kulud	99.697.800.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääle-
tatakse.) Erakorralised kulud
99.697.800 marga suuruses on
nähtawa enamusega vastu
wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

Riigi keskasutuste operatsiooni fondid.

RAHAMINISTEERIUM.

§ 5. Piirissaare tuleõnnetu- tele laenuks	<u>1.000.000.—</u>
§ 6. Laenuks Wiru maa- konnawalitsusele seemnewilja muret- semiseks ikaldustkan- natanud naroowa-ta- gustele põllupidajatele	<u>480.000.—</u>
Kokku rahaministeerium	1.480.000.—
Kokku operatsiooni fondid	1.480.000.—
Kokku erakorralised kulud	101.177.800.—
Kokku kulude suurendamine	311.282.115.—

Juhataja **A. Kerem:** Palun neid,
kes ettekantud eelarweosa poolt on, kätt
üles tõsta. (Hääletatakse.) Ette-
kantud eelarweosa on näh-
tawa enamusega vastu wõe-
tud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

II osa.

KULUDE WÄHENDAMINE.**Korralised kulud.**

RIIGIKONTROLL.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	<u>20.000.—</u>
Kokku peatükk I	20.000.—

Peatükk III.

Tsiwiilosakond.

§ 2. Päewa- ja söidurahad	<u>230.000.—</u>
Kokku peatükk III	230.000.—

Peatükk IV.

Rahaosakond.

§ 2. Päewa- ja söidurahad	<u>35.000.—</u>
§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>50.000.—</u>
Kokku peatükk IV	85.000.—

Peatükk V.

Teedeosakond.

§ 2. Päewa- ja söidurahad	<u>60.000.—</u>
§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>50.000.—</u>
Kokku peatükk V	110.000.—

Peatükk VI.

Keskraamatupidamise osakond.

§ 1. Palgad	<u>200.000.—</u>
§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>15.000.—</u>
Kokku peatükk VI	215.000.—

Peatükk VII.

Sõjawäeosakond.

§ 2. Päewa- ja söidurahad	<u>175.000.—</u>
§ 3. Toetus ja arstiabi	<u>120.000.—</u>
Kokku peatükk VII	295.000.—
Kokku riigikontroll	955.000.—

Juhataja **A. Kerem:** (Hääle-
tatakse.) Riigikontrolli ku-
lude vähendamine 955.000 mar-
ga wõrra on nähtawa enamu-
sega vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

RAHAMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Riigikassa.

B. Renteid.

§ 1. Palgad 2.200.000.—Kokku peatükk III B. 2.200.000.—

Peatükk V.

Aktsiisi peawalitsus.

A. Keskasutus.

§ 33. p. 1. Piirituse tööstus 2.000.000.—Kokku peatükk V A. 2.000.000.—

Peatükk VIII.

Riigi võlad ja laenud.

§ 34. Protsentide tasumine 10.100.000.—§ 35. Operatsiooni kulud laenude realiseerimise ja kustutamise puhul, prowisjonid ja komisjonid ning kursivahe katmine 30.000.000.—Kokku peatükk VIII 40.100.000.—**Kokku rahaministeerium 44.300.000.—**

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes ettekantud rahaministeeriumi kulude eelarve 44.300.000 marga võrra vähendamise poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtava enamusega vastu võetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

HARIDUSMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Kooliosakond.

B. Riigikoolid.

§ 1. Palgad 1.882.600.—Kokku peatükk III B. 1.882.600.—

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

B. Tartu ülikool.

§ 28. Stipendiumid 400.000.—Kokku peatükk IV B. 400.000.—

IV. C. Riigi keskarhiiv.

§ 4. Kantselei kulud 30.000.—Kokku peatükk IV C. 30.000.—**Kokku haridusministeerium 2.312.600.—**

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes haridusministeeriumi kulude vähendamise poolt 2.312.600 mk. suuruses, kätt tõsta. (Hääletatakse.) See eelarve osa on nähtava enamusega vastu võetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

KOHTUMINISTEERIUM.

Peatükk II.

Keskasutus.

§ 1. Palgad 272.000.—§ 5. Kodifikatsioon ja seaduste kirjastus 500.000.—Kokku peatükk II 772.000.—

Peatükk III.

Kohtud.

A. Riigikohus.

§ 3. Toetus ja arstiabi 93.500.—§ 6. Majanduslikud kulud 80.000.—§ 33. Tunnistajate tasu 6.000.—Kokku peatükk III A. 179.500.—

III. B. Kohtud kohtadel.

§ 6. Majanduslikud kulud 619.000.—Kokku peatükk III B. 619.000.—

Peatükk IV.

Prokuratuur.

B. Prokuratuur kohtadel.

§ 6. Majanduslikud kulud 95.000.—Kokku peatükk IV B. 95.000.—

Peatükk V.

Wangimajade peawalitsus.

B. Wangimajad.

§ 6. Majanduslikud kulud 200.000.—§ 7. Liikuv vara 200.000.—§ 14. Ametnikkude riided, jalanõud ja sõjariistad 1.100.000.—

§ 29. Wangide ülewalpida- mine	5.000.000.—
§ 33. p. 2. Wangimajade waimulikkude palgad	70.000.—
Kokku peatükk V B.	6.570.000.—

V. C. Harku kolonii.

§ 3. Toetus ja arstiabi	40.000.—
§ 18. Kaswandikkude wedu	20.000.—
§ 29. Kaswandikkude üle- walpidamine	800.000.—
Kokku peatükk V C.	860.000.—

Peatükk VI.

Kriminaalpolitsei.

A. Peawalitsus.

§ 6. Majanduslikud kulud	31.500.—
Kokku peatükk VI A.	31.500.—

VI. B. Kriminaalpolitsei osakonnad.

§ 6. Majanduslikud kulud	120.000.—
Kokku peatükk VI B.	120.000.—
Kokku kohtuministeerium	9.247.000.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes kohtuministeeriumi kulude vähendamise poolt 9.247.000 mk. suuruses, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Käesolew eelarweosa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

SISEMINISTEERIUM.

Peatükk V.

Politsei peawalitsus.

B. Politseiasutused.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad	200.000.—
§ 6. Majanduslikud kulud	400.000.—
§ 8. p. 1. Sõiduabinõud	100.000.—
§ 29. Wangide toitmine	500.000.—
Kokku peatükk V B.	1.200.000.—

Peatükk IX.

Kaitsepolitsei.

§ 33. p. 3. Wäljaminekud poliitilise kuritege- wuse wastu wõitle- miseks ja poliitilise piiriwalwe teostami- seks	30.800.—
Kokku peatükk IX	30.800.—

Kokku siseministeerium 1.230.800.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes siseministeeriumi kulude vähendamise poolt 1.230.800 mk. suuruses on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Eelarweosa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

SÕJAMINISTEERIUM.

§ 2. Rahaline ülewalpida- mine	6.000.000.—
§ 10. Intendantline warustus	15.000.000.—
§ 19. Sõjalaewastik	500.000.—
Kokku sõjaministeerium	21.500.000.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes sõjaministeeriumi kulude vähendamise poolt 21.500.000 mk. suuruses, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Eelarweosa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

PÕLLUTÖÖMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Juhatus.

§ 1. Palgad	40.000.—
Kokku peatükk I	40.000.—

Peatükk II.

Ministri kantselei.

§ 7. Liikuw wara	100.000.—
Kokku peatükk II	100.000.—

Peatükk IV.

Maamõõdu ja hindamise walitsus.

§ 1. Palgad	3.000.000.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	1.000.000.—
Kokku peatükk IV	4.000.000.—

Peatükk V.

Maakorralduse peawalitsus.

A. Peawalitsus.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad	200.000.—
Kokku peatükk V A.	200.000.—

V. B. Esitus maakondades.

§ 15. Riigihoonete hädalised parandused	307.000.—
Kokku peatükk V B.	307.000.—

Peatükk VI.

Põllumajanduse peawalitsus.

C. Seemne-kontrolljaam.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad	15.000.—
Kokku peatükk VI C.	15.000.—

VI. D. Riigi põllutöö-katsejaam.

§ 1. Palgad	40.000.—
Kokku peatükk VI C.	40.000.—

VI. E. Piimatalituse kool.

§ 1. Palgad	122.700.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	1.500.—
§ 4. Kantselei kulud	6.100.—
§ 6. Majanduslikud kulud	3.000.—
§ 7. Liikuv wara	7.000.—
Kokku peatükk VI E.	140.300.—

VI. G. Peawalitsuse abirahad.

§ 28. p. 1. Haridusalal	149.000.—
Kokku peatükk VI G.	149.000.—

Peatükk VIII.

Metsade peawalitsus.

A. Keskasutus.

§ 1. Palgad	91.000.—
§ 2. Päewa- ja sõidurahad	400.000.—
§ 33. p. 5. Hüdrotehnilised ja maaparanduse tööd	100.000.—
§ 33. p. 6. Metsaweoteede tööd	150.000.—
§ 33. p. 9. Maksud metsamaa pealt	1.500.000.—
§ 33. p. 10. Tööstushoonete, masinate ja materjali tule vastu kinnitamine	100.000.—
§ 33. p. 11. Metsatulikahjude kustutamine	350.000.—
Kokku peatükk VIII A.	2.691.000.—

VIII. B. Maakondade metsawalitsus.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad	100.000.—
§ 8. Sõiduabinõud	20.000.—
Kokku peatükk VIII B.	120.000.—

VIII. C. Metskonnad.

§ 2. Päewa- ja sõidurahad	300.000.—
Kokku peatükk VIII C.	300.000.—
Kokku põllutööministeerium	8.102.300.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes ettekantud põllutööministeeriumi kulude eelarwe vähendamise poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) See eelarweosa on nähtawa enamusega vastu võetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

TEEDEMINISTEERIUM.

Peatükk II.

Ministri kantselei, arweosakond, tehnika osakond, eraraudteede inspeksioon.

§ 1. Palgad	34.800.—
Kokku peatükk II	34.800.—

Raudteewalitsus.

III jagu.

Liikumisosakond.

Peatükk II.

Jaamade kulud.

§ 3. Jaamaruumide küte, walgustus, signaalide, käsilaternate, teede ja õuede walgustus	450.000.—
Kokku peatükk II	450.000.—
Kokku III jagu	450.000.—

IV jagu.

Weosakond.

Peatükk I.

§ 2. Majanduslikud kulud	30.000.—
Kokku peatükk I	30.000.—

Peatükk II.

Rongide weeteenistus ja weewarustus.

§ 7. Weewõte ja puhastuskulud	700.000.—
Kokku peatükk II	700.000.—

Peatükk III.

Wagunite ülewalpidamise kulud.

§ 4. Wagunite walgustus	350.000.—
Kokku peatükk III	350.000.—

Peatükk IV.

Töökodade ülewalpidamise kulud.

§ 4. Töökodade, katelde, ääside ja ahjude küte ja walgustus; kesk-kütte ja walgustuse parandus ja korrashoidmine	3.000.000.—
Kokku peatükk IV	3.000.000.—
Kokku IV jagu	4.080.000.—
Kokku raudteewalitsus	4.530.000.—

Maanteede, sisemiste weeteede walitsus.

Peatükk I.

§ 3. Toetus ja arstiabi	75.000.—
Kokku peatükk I	75.000.—

Peatükk II.

Jaoskondade ülewalpidamine.

§ 1. Palgad	250.000.—
Kokku peatükk II	250.000.—

Peatükk III.

Tööd ja ehitused.

§ 4. Sadamate ja kallaste korraspidamine	650.000.—
§ 5. Hoonete ja majade korraspidamine	200.000.—
Kokku peatükk III	850.000.—
Kokku maanteede walitsus	1.175.000.—

Meriasjanduse peawalitsus.

B. Administratiiv osakond ja sadamad.

§ 1. Palgad:	
b) Laewakomandole	100.000.—
§ 16. Küte	1.000.000.—
Kokku B.	1.100.000.—

D. Lootside, tuletornide ja merimärkide osakond.

§ 16. Küte	2.500.000.—
Kokku D.	2.500.000.—

E. Traalerite osakond.

§ 16. Küte	3.300.000.—
Kokku E.	3.300.000.—

Meriasjanduse peawalitsuse ehitusosakond.

A. Keskasutus.

§ 16. Küte	2.200.000.—
Kokku A.	2.200.000.—

Kokku meriasjanduse peawalitsus	9.100.000.—
---------------------------------	-------------

Kokku teedeministeerium 14.839.800.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes selle teedeministeeriumi kuludeelarwe vähendamise poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Teedeministeeriumi kuludeeelarwe vähendamine on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

WÄLISMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Keskasutus.

Wälisesitused.

A. Summad välisministri kasutada.

§ 33. p. 1. b) Attasheed	1.200.000.—
Kokku välisministeerium	1.200.000.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes selle ettekantud eelarweosa poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Välisministeeriumi eelarwe vähendamine on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

TÖÖ-HOOLEKANDEMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Hoolekande osakond.

§ 33. p. 2. Weneaegsete pensionäride toetus	<u>20.000.000.—</u>
Kokku peatükk III	20.000.000.—

Peatükk V. (Sisemin. peat. VI).

A. Terwishoiu peawalitsus.

§ 31. p. 2. Eesti kodanikude rawitsemise kulud väljamaa riiklistes asutustes	<u>150.000.—</u>
--	------------------

Kokku peatükk V A. 150.000.—Kokku töö-hoolekandeministeerium 20.150.000.—Kokku korralised kulud 123.837.500.—

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes ettekantud eelarweosa wastuwõtmise poolt on kätt tõsta. (Hääletatakse.) Töö-hoolekandeministeeriumi eelarwe vähendamine on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

ERAKORRALISED KULUD.

A. Riigi keskasutuste kulud.

RAHAMINISTEERIUM.

Peatükk I.

§ 1. Riigiwõlgade tasumine	4.500.000.—
§ 2. Sõjaaegsete rekwireerimiste arwete õiendamine	<u>5.400.000.—</u>

Kokku rahaministeerium 9.900.000.—

SÕJAMINISTEERIUM.

§ 21. Sõjaaegsed kulud	<u>300.000.—</u>
------------------------	------------------

Kokku sõjaministeerium 300.000.—

PÖLLUTÖÖMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Maakorralduse peawalitsus.

§ 1. Maaparandustööd	<u>4.200.000.—</u>
Kokku põllutöökandeministeerium	<u>4.200.000.—</u>
Kokku erakorralised kulud	<u>14.400.000.—</u>
Kokku vähendada kulusid	<u>138.237.500.—</u>

Juhataja **A. Kerem**: Palun neid, kes erakorraliste kulude eelarwe vähendamise poolt on, kätt tõsta. (Hääletatakse.) Erakorraliste kulude eelarwe vähendamine on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb): III-osa. See seadus hakkab maksma tema wastuwõtmisega.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Seaduse III osa on nähtawa enamusega wastu wõetud. Korra kohta on sõna rkl. Johanson'il.

6. Kwoorumi kindlakstege mine ja koosoleku lõpetamine.

L. Johanson (sd.): Riigikogu kokkukorra täiendamise seadus on wäga tähtis seadus ja Riigikogu peaks teda täies koosseisus arutama, vähemalt seaduslikus koosolekus.

Harilikult on kwoorumiküsimuse üleswõtjaks härra Amberg. Aga kuuldawasti on härra Amberg Riist tulnud ja reisist wäsinud; sellepärast wõtan mina selle kohustuse enda peale ja palun kwoorumiküsimust selgitada.

Juhataja **A. Kerem**: Kwoorumiküsimus on üles tõstetud. (Helistatakse.) Palun sekretääri kindlaks teha koosolijate Riigikogu liigete arwu. — Koos on 41 liiget, puudub kwoorum, lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 12.10 min.

Algkirjale alla kirjutatud:

Riigikogu esimees **K. Päts**.Abiesimees **A. Kerem**.Sekretäär **T. Kalbus**.